

Slezské zemské muzeum mezi nejlepšími evropskými muzei EMYA 2014 – European Museum of the Year Award (Cena Evropského muzea roku)

V loňském roce uspělo Slezské zemské muzeum v národní soutěži Gloria Musaealis v kategorii Muzejní počin roku s projektem rekonstrukce Historické výstavní budovy a expozice Slezsko. To byl jeden z impulzů, který nás přivedl na myšlenku přihlásit se do mezinárodní soutěže, abychom zjistili, zda české expozice snesou srovnání s muzejními projekty v zahraničí. Z množství různých soutěží, které se v oboru nabízí, jsme po konzultaci s PhDr. Janou Součkovou, DrSc. podali přihlášku do hlavní kategorie soutěže EMYA 2014 – European Museum of the Year Award (Cena Evropského muzea roku). Ta je určena pro muzejní projekty – především jde o rekonstrukce nebo novostavby, které byly realizovány v posledních třech letech. Organizátorem této prestižní soutěže je Evropské muzejní fórum (EMF), která je přímo napojené na Radu Evropy. Je proto nutné si uvědomit, že Evropa je v této soutěži pojímána daleko šířeji než jsme zvyklí v našem „europrostoru“ a zahrnuje 47 států včetně takových zemí jako je Rusko, Turecko nebo třeba Gruzie a Ázerbajdžán.

Také soutěžní pravidla jsou odlišná od těch, která známe z tuzemské Glorie, což vychází jednak z charakteru soutěže a počtu muzeí, která se mohou do soutěže přihlásit. I když je hodnocena expozice, nebo veřejnosti zpřístupněný objekt, vždy je hodnoceno muzeum jako celek. U menších muzeí to právě bývá jen jedna budova, ale u muzeí větší je posuzován celkový přístup a inovativnost muzea. Samotné hodnocení probíhá v několika stupních, nejdříve je posuzována přihláška s dotazníkem, který se právě ptá například na návštěvnost, hlavní skupiny návštěvníků nebo počet zaměstnanců a dobrovolníků, kteří se podílí na chodu expozice. Po tomto výběru je pak každému postupujícímu přidělen porotce, který muzeum navštíví a zhodnotí na základě individuální a společné prohlídky a také rozhovorů se zástupci muzea. Posledním krokem je utajená návštěva porotce soutěže nebo jeho kolegy, která má prověřit, zda jsou deklarované služby a další skutečnosti platné i mimo oficiální termín návštěvy. Všichni, kdo splní tato kritéria, získají pozvánku na slavnostní ceremoniál, jenž je spojen s konferencí a prezentací jednotlivých kandidátů. Slezské zemské muzeum prošlo všemi těmito vyřazovacími koly a na konci roku 2013 bylo pozváno na ceremoniál, který se letos konal v polovině května v estonském Tallinnu. Hlavním estonským organizátorem bylo tamější Muzeum výtvarného umění Estonska (KUMU Museum), jež získalo hlavní ocenění ve stejné soutěži v roce 2008. Je třeba zmínit, že muzea nominovaná na cenu EMYA vnímají už samotné zařazení mezi kandidáty za ocenění a často používají logo soutěže ve tvaru amonita jako jakousi „Michelinskou hvězdu“.

Muzea v České republice již v minulosti uspěla (čestná uznání získalo v letech 1992 a 1995 Národní muzeum za Náprstkovo muzeum, resp. za Lapidárium a v roce 1996 Prácheňské muzeum v Písku), ale nikdy nezískala v 37-leté historii hlavní cenu. Nicméně už samotná účast byla zajímavou zkušeností. Rozptýl charakterů muzeí, jejich přístupů k muzejní práci a k oslovování veřejnosti byl obrovský. Zajímavé byly i prezentace a samozřejmě i výběr oceněných, který napovídal o tom, jak jednotlivá ocenění i kategorie chápou hodnotitelé. Hlavní cenu EMYA 2014 získalo soukromé Muzeum nevinnosti z tureckého Istanbulu (Museum of Innocence). Jeho tvůrcem a jediným kurátorem je spisovatel Orhan Pamuk, nositel Nobelovy ceny za literaturu z roku 2006, který muzeum vytvořil na základě svého stejnojmenného románu z roku 2008. Každá z vitrín odpovídá jedné z kapitol knihy a muzeum je svým charakterem muzeem historickým s předměty denní potřeby, které mají vztah k fiktivním postavám i ději. V tom tkví podle panelu hodnotitelů jeho inovativnost, zaměřuje se na lokální příběhy, emoce a vzpomínky, se kterými se mohou návštěvníci lépe identifikovat než s velkými národními či velkolepými muzei. Tento sociální rozměr muzeí byl patrný u všech oceněných, i když se projevoval pokaždé jiným způsobem.

Slezské zemské muzeum nezískalo žádnou cenu, ale jak už jsem uvedl výše, samotnou nominaci chápeme jako výraz ocenění naší práce a prezentaci na takovémto muzejním fóru v Tallinnu jako příležitost seznámit kolegy s naším přístupem a získat také zpětnou vazbu i nové pohledy a impulzy pro další práci. V neposlední řadě to byla možnost jak poznat většinu významných muzeí tohoto malého pobaltského státu. Velké díky za podporu, které se nám dostávalo během celé doby přípravy soutěže náleží dr. Janě Součkové, národní korespondence Evropského muzejního fóra, dále pak Velvyslanectví České republiky v Tallinnu v čele s Richardem Kadlčákem. Finančně byla akce podpořena díky štědrosti Českého výboru ICOM. Finanční prostředky byly použity na konferenční poplatky a další nezbytné cestovní náklady.

Celé akce se za SZM zúčastnili Antonín Šimčík, ředitel, Ivan Berger, náměstek pro muzeologii a Martin Polášek, restaurátor. Přílohou zprávy je i program celé akce.

Ivan Berger
V Opavě